

пада неком другом владајућем друштвено-економском уређењу, претставља победу владајућег економског система са његовим „опште-друштвеним“ критеријумима над индивидуалним или парцијалним вредносним критеријумима. У томе, и једино у томе, лежи разлог за постојање разлике између својине у економском смислу и имовине:

Др. Гамс наводи као аргумент за своју тезу, према којој ограничава појам имовине на релативна права, преливање својине једне привредне јединице путем релативних права, потраживања и обавеза, у имовину друге привредне јединице (стр. 25). Међутим, то се преливање врши и у натуралној привреди која нема никакве везе са тржиштем у облику, на пример, *iura in re aliena* или у облику натуралних облигација.

Из тога излази и други закључак који можемо сматрати као закључак читавог овог чланка: Појам имовине везан је за новчану привреду само уколико се историски појављује са њом. Теориски, међутим, постоји и у натуралној привреди. Али пошто се, због натуралног карактера привреде, заснива на индивидуалним вредносним критеријумима појединих привредних јединица (других критеријума нема), он се поклапа са појмом својине у економском смислу. У новчаној привреди, напротив, општедруштвени критеријуми постоје. Они дају могућност да својину у економском смислу изразимо и помоћу њих. У том изразу својина у економском смислу обично се назива имовина.

Др. Александер Бајт

ОДГОВОР ДРУГУ ГАМСУ ПОВОДОМ ДИСКУСИЈЕ О О ДРУШТВЕНОЈ СВОЈИНИ

Мислим да је за сваког пажљивог читаоца суштина спора између друга Гамса и мене јасна, те ћу овде само најкраће прецизирати извесне ствари.

1. Друг Гамс приговара да сам њему посветио највише места. То сам учинио јер ми је од свих теорија његова била најнејаснија.

2. Друг Гамс ми пребацује „начин дискусије“, јер сам његове мисли нетачно износио. Трудио сам се најсавесније да их схватим и изнесем тачно, што, разуме се, не значи да сам успео. Дискусија и служи разјашњењу мисли дискутаната. Међутим, мислим да „начин дискусије“ друга Гамса није најбољи, за доказ чега су довољни наводи његових речи у мом чланку.

3. Кад кажем да је својина апсолутно право, не мислим тиме да је она стварно право. Мислим на класичну својину, узимајући реч „апсолутно“ у смислу „неограничено“.

4. Друг Гамс не разуме низ мојих ставова, иако они казују тачно оно што и он тврди, те, према томе, не претстављају нетачно приказивање његових мисли. Тако, ја сам утврдио да друг Гамс

разликује својину у економском од својине у правном смислу, да ову другу схвата као скуп правних прописа (норми) који регулишу (правно, не економски!) присвајање као економску појаву. И то није „бесмислица“, јер сви тврдимо да право регулише економске појаве (разуме се, успешно или безуспешно). И то нема никакве везе са Штамлеровим идеализмом!

5. Друг Гамс ми пребацује карикирање његове мисли кад кажем да се по његовом схватању својина састоји у присвајању плодова ствари, одн. вишка рада. Мени се чини да то није никакво карикирање него доследан покушај прецизирања његове дефиниције својине, коју сам навео, и за који навод и он сам каже да је тачан, иако крњ. Наиме, он својином у економском смислу сматра присвајање, а ово дефинише као коришћење стварју („једну ствар присваја онај који је користи“). То значи да се својина, тј. присвајање, састоји углавном (поред употребе саме ствари) у коришћењу плодова ствари, одн. вишка рада добијеног радом (употребом једне ствари, једног средства производње). Ово нарочито треба извести из тврдње друга Гамса да је један од носилаца својине држава, односно локална самоуправна јединица, која путем пореза врши своје право својине, пошто порез није ништа друго до присвајање вишка рада добијеног радом уз употребу неке ствари, а никако није присвајање саме те ствари (тог средства производње).

6. Сматрам да је појам „подељена својина“ противречан по себи ако се не подразумева да делови на које је својина подељена чине пуну својину. То је сасвим јасно, јер свака ствар која се дели на делове самим тим претпоставља своју целину (пунућу) која се састоји из скупа делова. Зато друг Гамс ову моју тврдњу и не може употребити за доказ да „намерно стварам утисак да је он рекао бесмислене и недоречене ствари“, нити да је мој начин полемисања неуобичајен и изненађујући.

7. Другу Гамсу нису јасне моје основне мисли о својини. Ја разликујем својину у приватноправном смислу, као неограничено право располагања, од својине у јавноправном смислу и од фискалних јавноправних овлашћења на својини у приватноправном смислу. Не тврдим да сам те разлике ја пронашао, већ сам их само усвојио од других! Ту нема никаквих противречности, које друг Гамс нужно налази кад узима истргнуте реченице с разних страна моје расправе. То је заиста „начин полемисања“ који може „довести читаоца у заблуду“.

8. Невероватно ми је да друг Гамс сматра како у класичној приватној својини нема фискалних ограничења. Зар класични капиталисти не плаћају држави порез?

9. Шта значи друштвено добро потпуно је јасно одређено речима које наводи баш сам друг Гамс, па је чудно да то сматра нејасним.

10. Друг Гамс и ја слажемо се у опису стварних чињеница наше друштвене својине. Само, он инсистира да се то назива „по-

дељеном својином“. Ја сам једино против тог назива, јер је противречан — наиме, ако неко не ужива потпуну, пуну својину него само њен део, онда се за њега не може рећи да има „подељену својину“ (на српском то не значи ништа), већ да има део својине који, очигледно, није својина (него је, правно узето, право употребе, плодуюживања или неко друго овлашћење). Зато и тврдим да нико над тим стварима нема својину (у приватноправном смислу, неограничено право располагања) већ само одређена друга правна овлашћења. Не видим онда уопште зашто да даље дискутујемо, кад се слажемо у свему сем у терминологији!

11. Друг Гамс сматра да тзв. право управљања није битно ново право, како ја тврдим, већ остатак старог. Тачно је да је остатак старог у смислу који утврђује друг Гамс, али је тачно и да је битно ново, јер се појављује тек са социјализмом, као што ја тврдим.

12. Друг Гамс није схватио моје ставове о одумирању својине. Ја тврдим да, уколико се под својином подразумева приватноправно право неограниченог располагања стварју (а сматрам да тај термин треба само у том смислу и да разумемо, како би се избегла збрка), такве својине више нема у социјалистичкој производњи. И то је апсолутно тачно, као један и један два! Тиме, наравно, не мислим да тврдим да својина нестаје и као економска појава, тј. као присвајање, а најмање да нестаје као „скуп свих производних односа“. Али ваљда и друг Гамс сам види да то не тврдим кад и он разликује својину у правном смислу, „класичну“, од својине у економском смислу. И заиста ту нема никакве потребе да се потежу крупни аргументи, па чак и Маркс, кад је реч о очигледном несхватању друга Гамса у ком смислу употребљавам реч „својина“, и јасно је да је у питању само термилошка дискусија.

13. Друг Гамс сматра да сам ја занемарио економску суштину својине зато што сам тврдио да је она, по мом мишљењу, економски довољно објашњена и да сад треба само извући правне последице из тог објашњења. Ја не занемарујем економску базу при објашњењу права својине него баш од ње полазим и зато и тврдим да својина у класичном смислу код нас и не постоји (као што и сам друг Гамс тврди).

14. Не видим зашто ми друг Гамс пребацује да се не обзирем на судску праксу. По њему, ова уводи грађанскоправни облик својине под називом „права управљања“. Ја и не тврдим ништа друго до да постоји право управљања, које није истоветно са класичном својином. Дакле, слажем се са праксом. Јер назив показује да она сматра да то није својина. Изгледа да се, напротив, друг Гамс с њом не слаже кад тврди да је то — ипак — својина.

Др. Рад. Д. Лукић